

Мамадалиев С.Т.,* Төлешова А.А., Маханбетова Н.Ә.

педагогика ғ.магистрі, оқытушы, М. Әуезов атындағы ОҚМУ, Шымкент, Қазақстан
педагогика ғ.магистрі, оқытушы, М. Әуезов атындағы ОҚМУ, Шымкент, Қазақстан
өнертану ғ.магистрі, М. Әуезов атындағы ОҚМУ, Шымкент, Қазақстан

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ

Автор корреспондент: sanzhar_sherlock@mail.ru

Түйін: мақалада еліміз егемендік алған алғашқы жылдарынан бастап білім беру ісіне аса мән берілуде. Бүгінгі ғаламдастыру дәуірінің талабына сай білім беру барысында оқушының жеке тұлғасын жан-жақты жетілдіруге, олардың танымдық әрекетін дамытумен қатар ғаламдық ой-санасын қалыптастыруға ерекше назар аударылуда. Қазіргі пән оқытушыларының негізгі міндеті — білім беруді нәтижеге бағыттау, яғни инновациялық жаңа технологияны меңгеру екені баршамызға мәлім. Оқу үдерісіне қоғамның жаңа қажеттіліктеріне сәйкес инновациялық тәсілдерді енгізу, оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісін талап етеді. Себебі мемлекеттік білім стандартына сәйкес оқу үдерісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияларды, білім алушылардың білімін қадағалаудың инновациялық бақылау-өлшеу құралдарын енгізуді жүктейді. Біліктілікті арттырып тәжірибеге араласқаннан кейінгі мұғалімдердің дәстүрлі оқыту әдістемесіне көшіп кетпеуі үшін мектепшілік, аудандық, қалалық, облыстық, республикалық әдістемелік қолдау мен біріккен әрекетті жүйелі жүзеге асыру маңызды. Бүгінде желілік қоғамдастықтар, әртүрлі формада тәжірибе алмасулар, ортақ ойды ортаға салатын басылымдар, іс –тәжірибені тарату жұмыстарының жүйелі жүзеге асырылуда. Бұл өз кезегінде мұғалімге кәсіби қолдау, даму, кәсіби құзыреттіліктің арттыру қолайлы факторлары болып табылады.

Кілттік сөз: инновация, электронды оқулық, жаңғыру, мультимедиялық бағдарлама, ақпараттық технология, педагогикалық технология.

Қазақстанда техникалық және кәсіптік білім беруді жаңғырту шеңберінде болып жатқан индустриялық өзгерістер, жаңа педагогикалық платформаға көшу процестері болып жатқан өзгерістерді қабылдауға және түсінуге, оларға тартылуға, жаңа реформалардың мақсаттары мен міндеттерін іске асыруға белсенді жәрдемдесуге қабілеттілікті оқытушылардың жаңа формациясын қалыптастыруды талап етеді.

Білім беру ортасы айтарлықтай жаңғыртылуға ұшырайды: ол неғұрлым икемді, сараланған, жаһандық бәсекеге қабілеттілік факторының әсерінен жетілдіріліп, ұйымдастырушылық-технологиялық байланыстар күрделенуде. Еңбек нарығында білікті және жақсы даярланған мамандардың сұранысқа ие болуы колледждің білім беру қызметі нарығындағы орнын, оның білім беру әлеуеті мен білім беру ортасының сапасын анықтайды. Кәсіби техникалық білім беруде бәсекеге қабілеттіліктің тұрақты және ұзақ мерзімді стратегиясын сақтауда қазіргі маманның құзыретін қалыптастыратын пәндер жиынтығының оқу-әдістемелік кешендері жетекші рөл атқарады[1].

Білім беру үдерісіне ақпараттық технологияларды енгізу және оларды тиімді пайдалану тек материалдық-техникалық және инфрақұрылымдық факторларға ғана емес, сонымен қатар оқытушылардың электрондық ақпараттық білім беру ортасындағы қызметке дайындығына да байланысты. Педагогтардың ақпараттық мәдениетін дамыту, олардың ақпараттық технологиялар саласында біліктілігін арттыру, жаңа ақпараттық-коммуникативтік құралдарды игеруге дайындық басым болып табылады. Оқытушы Білім беру құрылымы мен мазмұнын өзгертуге, материалды ұсынудың модульдік схемасын және оны меңгеруді бақылаудың тест нысандарын пайдалануға дайын болуы тиіс. Оқу процесінде сандық білім беру ресурстарын пайдаланатын оқытушы оқытудың ақпараттық-

коммуникациялық технологияларын қолдану дағдыларына ие болуы, компьютерлік сыныптағы білім алушылардың жұмысын басқара білуі, оқу мақсатына қарай оқу материалдарын таңдай білуі, мультимедиялық бағдарламалармен жұмыс істей білуі, Интернетте жұмыс істеу негіздерін білуі, өздігінен білім алу үшін ақпараттық ресурстарды игеруде студенттер үшін жолсерік болуы тиіс. Колледждерде IT-технологияларды қолдану, педагогтар мен студенттердің Интернет желісіне қол жеткізуін қамтамасыз ету білім беру саласындағы біздің республикамыздың мемлекеттік саясатының маңызды элементі болып табылады. Бүгінде республикада колледждердің Интернет желісіне 100% қосылуы байқалады. Электрондық оқу құралдарының, білім беру ресурстарының пайда болуын білім беруді ақпараттандырудың сапалы жаңа сатысы ретінде қабылдауға болады. Колледждегі заманауи білім беру процесі педагогикалық және ақпараттық технологиялар жетістіктерінің үйлесімі негізінде құрылады. Білім беру үдерісінің сапасын арттыру үшін Мен өз жұмысымда электрондық білім беру ресурстарын, сервистерді (Learningapps, Quizz бағдарламаларын) жиі қолданамын <https://bilimland.kz> сонымен қатар, презентацияға, бейнетаспаға, видеоконференцияға, Электронды оқулықтарға, мультимедиа курстарына, компьютерлік модельдерге, білім беру порталдарына және т.б. қатысты[2]. Білім беру үдерісінде электрондық білім беру ресурстарының кез келген түрі ерекше міндеттердің шектеулі шеңберін шешеді, сондықтан оларды дәстүрлі педагогикалық технологиялармен білім беру процесінде көмекші материал ретінде пайдалануға болады. Оқу-әдістемелік кешенге енгізілген электрондық білім беру ресурстарының әрбір түрінің өз артықшылықтары бар. Оқытудағы компьютерлік технологияларды құру білім алушының жеке басының қажеттіліктеріне жауап беретін жаңа генерациядағы оқу құралдарын басып шығарумен қатар жүреді. Жаңа генерацияның оқу басылымдары оқу процесі мен қазіргі заманғы, инновациялық ғылыми зерттеулердің біртұтастығын, яғни оқу процесінде жаңа ақпараттық технологияларды, атап айтқанда, әртүрлі "электрондық оқулықтар" деп аталатындарды пайдаланудың орындылығын қамтамасыз етуге арналған. Білім беру процесінде электронды оқулықтарды пайдалану жеке өзіндік жұмысты ұйымдастыру арқылы студенттің қызметін басқаруға мүмкіндік береді. Мультимедиа курсы-иллюстративті, анықтамалық, тренажерлық және бақылаушы компоненттердің үйлесімі арқылы студентке кешенді әсер ету құралы. Бұл курстың негізгі құрамдас бөлігі компьютерлік тестілеу жүйесі болып табылады. Білім беру электрондық ресурстары мен қашықтан қол жеткізу порталдары пайдаланылатын бағалы академиялық көздердің шеңберін кеңейтеді. Білім беру үдерісінде пайдаланылатын электрондық білім беру ресурстары мен технологиялары неғұрлым маңызды факторларға байланысты: білім беруде білім беру ортасын қалыптастыратын студент пен оқытушының компьютерлік сауаттылығына.

Осы мақсатқа жету құралдарының бірі білім беру ресурстарын, бейнематериалдарды, презентацияларды қолдану арқылы сабақтар болып табылады. Пәнге деген қызығушылықты қазіргі заманғы жаңа технологияларды қолдану арқылы немесе оларды қазіргі таңда қалай атайды, оқытудағы инновациялық технологияларды қолдану арқылы алуға болады. Мысал ретінде менің "сайтты құру және сүйемелдеу әдістері" тақырыбындағы ашық сабақтарымның бірін қарастырамыз. Сабақ барысында мультимедиялық проектор, сандық білім беру ресурстары, сервистер (Learningapps, Quizz бағдарламалары) қолданылды <https://bilimland.kz> ("Platonus" ААЖ, zoom платформасы арқылы "студент-оқытушы" сауатты кері байланысын ұйымдастыру, студенттерді ақпаратты жылдам қабылдауға, бірлескен жұмысты орындауға, оқытушы қойған жалпы тапсырманы шешуге үйрету, студенттердің сабақта белсенділігін арттыруға, сабақ қарқынын арттыруға мүмкіндік берді[3].

Сандық білім беру ресурстарын пайдалану принципі бойынша құрастырылған: алдымен тапсырмалар көрсетілді, ал студенттердің жауаптарынан кейін берілген сұрақтарға дұрыс жауаптар көрсетілді, бұл студенттердің жауаптарын тез бағалауға мүмкіндік берді.

Педагогикалық қызметте мен жаңа педагогикалық және ақпараттық технологиялар құралдарының көмегімен кері байланысты жедел жүзеге асыруға, студентке оның қабілетіне сәйкес қарқынмен жылжу мүмкіндігін ашуға мүмкіндік беретін дидактикалық әлеуетімді арттыруға мақсат қоямын. Сабақ барысында компьютер тақтаның да, оқулықтың да, дидактикалық құралдың да рөлін атқарады. Бұл пішінді пайдалану бірқатар артықшылықтар береді:

- студенттің жеке жұмыс режимін қамтамасыз ету мүмкіндігін
- тағы бір артықшылығы-әр студентке әртүрлі ақпарат беру мүмкіндігі;
- ақпаратты безендірудің үлкен мүмкіндіктері: слайдтарды, әр түрлі қаріптерді және, әрине, анимация эсерлерін жобалау кезінде кең түс гаммасын пайдалану
- сабақты дайындау кезінде оқытушының жұмысын оңтайландыру (көп мөлшерде дидактикалық материалды – иллюстрацияларды, схемаларды, диаграммаларды пайдалануды талап ететін сабақтарды ұйымдастыру), білімді бақылауды жүргізу кезінде (бір мезгілде бақылау мен білімді тексерудің әртүрлі түрлерін қолдануға мүмкіндік береді – тесттер, салыстыру тапсырмалары, мәтінде қате табу, сөйлемді жалғастыру және т.б.)[4].

Компьютердің тұтастығы сақталған кезде оқу үдерісін даралау және саралау сияқты маңызды дидактикалық қасиеттерінің негізінде білім алу технологиясының өзгеруі; педагог рөлінің түбегейлі өзгеруіне әкеледі. Оның басты құзыреттілігі білім әлемінде де, студенттің тұтас сападағы қалыптасуында да көмекші, кеңесші, навигатор рөлі болады. Компьютер оқытуды жекелендіру мәселесін іс жүзінде шешеді. Әдетте оқытушының түсініктерін меңгеретін әлсіз деңгейдегі студенттер қолын көтеруге, сұрақтар қоюға ұялады. Серіктес компьютер бола отырып, олар материалды өзіне ыңғайлы қарқынмен бірнеше рет қайталай алады және оның меңгеру дәрежесін бақылай алады. Компьютер ақпаратты ұсыну мүмкіндігін айтарлықтай кеңейтеді. Оқытудың басты әдістемелік мәселесі "материалды қалай жақсы айту керек", "қалай жақсы көрсету керек?" деген сұраққа ауысады. Түстерді, графиканы, мультипликацияны, дыбысты, барлық заманауи бейне техника құралдарын қолдану іс-әрекеттің нақты жағдайын қалпына келтіруге мүмкіндік береді. Компьютер оқу мотивациясын күшейтуге мүмкіндік береді. Дербес компьютермен белсенді диалог арқылы сандық және басқа да нақты ақпараттың үлкен көлемімен байланысты білімді меңгеру, оқулықтың скучным беттерін басып шығаруға қарағанда оқушы үшін неғұрлым тиімді және қызықты. Оқу бағдарламаларының көмегімен студент нақты үдерістерді модельдей алады, яғни себептері мен салдарын көре алады, олардың мағынасын түсіне алады. Барлық заманауи білім беру технологиялары студенттерді өз бетінше жұмыс істеуге үйретуге бағытталған, өйткені дербестік жұмысқа, оның ішінде тез өзгеретін технологияларға байланысты жұмысқа табысты бейімделуге мүмкіндік береді[5].

Білім алушының көзқарасы бойынша компьютерлік технологиялар оқу процесін айтарлықтай жекелендіреді, оқу материалын меңгеру жылдамдығы мен сапасын арттырады, практикалық құндылықты айтарлықтай күшейтеді, жалпы – білім беру сапасын арттырады.

Осыған орай, студенттердің танымдық және шығармашылық қызығушылықтарын дамытуға әр түрлі педагогикалық технологиялар ықпал етеді. Инновациялық педагогикалық технологияларды белсенді қолданумен жүйелі жұмыс студенттердің пәнге деген қызығушылығын, оқу белсенділігін арттырады, білімді терең және берік игеруді қамтамасыз етеді, студенттердің ойлау, есте сақтау және сөйлеу қабілетін дамытады, сонымен қатар студенттердің репродуктивті қызметін белсендіреді.

Жаңа нәтижеге бағытталған білім — инновациялық білім. Құзіреттілік білім беру жағдайында қоғамның мәдени, әлеуметтік, экономикалық сұранысты қанағаттандыратын, әлемдік бәсекеге төтеп бере алатын, теориялық білімін кез келген жағдайда өз іс-тәжірибесінде пайдалана алатын білім.

Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, оқытушының кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа

жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану — біріншіден, оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады, екіншіден, оқушы ұтады, себебі оның тақырып бойынша танымы кеңейеді. Осылайша білім берудің қалыптасқан әдістемесіне оқытудың жаңа технологиясы тұрғысынан өзгерістер енгізілсе, білім сапасы да арта түспек .

Ол әр педагогтан өз қызметінде жеке тұлғаға, оның қызығушылығы мен проблемасына бет бұруда маңызды өзгерісті талап етеді. Біз де әрдайым білім берудің жаңа технологиясын меңгеріп, жұмыстың тиімді жолдарын табу үшін жұмыстану үстіндеміз. Мақсат та айқын. Ол — балалардың мектепке қызығушылығын және оқуға ынтасын көтеруге мүмкіндік беретін қазіргі педагогикалық технологияларды қолдану, баланың жеке тұлғасын және шығармашылық ынтымақтастық жағдай қалыптастыру.

Білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар:

- дамыта отырып оқыту әдістемесі (Л. Занков) ;
- оза отырып оқыту (С.Лысенкова);
- іс-әрекетті бағалау (Ш. Амонашвили);
- тірек — схема және тірек конспектілері арқылы оқыту (В. Шаталов);
- саралап оқыту;
- деңгейлік тапсырмалар арқылы дамытаоқыту;
- модульдік оқыту (М. Жанпейісованың);
- Сын тұрғысынан ойлау технологиясы

Жаңа технологиялардың педагогикалық негізгі қағидалары:

- балаға ізгілік тұрғысынан қарау;
- оқыту мен тәрбиенің бірлігі;
- баланың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту;
- баланың өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгерту;
- баланың танымдылық және шығармашылық икемділігін дамыту;
- әр оқушының дамуы үшін жүйелі жұмыс істеу;
- оқу үрдісін оқушының сезінуі .

Инновациялық оқыту технологиясы ғылыми-педагогикалық қызметтің айрықша үлгісі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін кәсіби біліктілікті мамандардың тәжірибесін жұмылдыру қажет. Яғни, оқытушы өзінің кәсіби мамандығын педагогикалық шеберлікпен және шығармашылықпен ұштастырып, іскерлік дағдыны қалыптастыруы тиіс. Кез келген ұстаз заманауи инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалып тастырады. Студенттерді кезкелген жағдайға бейімделіп, инновациялық жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана алатындай деңгейде тәрбиелеу қажет. Білім алушылардан мұндай даярлықты талап ету үшін, оның ең басты көрсеткіштерін айқындау қажет.

Біріншіден, таным тұрғысынан қызығушылықты қалыптастыру қажет. Әрбір маман өзінің болашақ мамандығын жақсы көріп, кәсіби шеберлігін дамытуға ұмтылып, кәсіпкер-маман ретіндегі жеке біліктілігін арттырып, нарық сұранысына сәйкес өсуге бағытталуы тиіс.

Екіншіден, маман білімінің мазмұны, мамандығының практикасымен ұштасуы қажет. Яғни, студент оқу үдерісі барысында жалпы мәдениеттілік және әдіснамалық дайындықтан өтіп, білім жүйесінің жалпы теориялық негіздерін меңгеруі тиіс. Оқу үдерісінің теориялық негіздері және жеке тұлға теориясының негіздері ұштасқанда ғана білім алушылардың инновациялық әрекеттері нәтижелі болатындығы айқын.

Сонымен қатар, үшіншіден, мамандарға бейімділік дағдыларын сіңіру қажет. Сабақтық алып тасқан әдіс бойынша біркелкі өткізбей, әр сабақ сайын ғылым мен техниканың, педагогикалық өлшемдердің озық тәсілдерін пайдалана отырып, ерекше өткізуге болады. Сонда студент әрсабақта әртүрлі жағдаяттық тапсырмаларды орындай

отырып, бейімділік өлшемдерін меңгереді. Мұндай студент болашақта қандай ортаға тап болғанына қарамастан, өз ісіне ғана қажетті инновациялық технологияны таңдап, әрі сол ортаға өз болмысын бейімдей отырып әрекет етеді.

Болашақ маманның танымдылық қабілеті әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаға тез кірігуімен, өзін кәсіби тұрғыда жүзеге асырудың тиімді әдіс-тәсілдерін қолдануымен, заманауи инновациялық технологияларға қызығушылық танытуымен ерекшеленеді. Бұған келешектегі маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны танып-білуі, кәсіптік білімін өз тәжірибесінде қолдануы, инновациялық технологияларды зерделеуі және оларды меңгеруі жатады.

Инновацияның өлшемдік бірліктері оқытудың әдістемелік мақсат міндеттері, оқу үдерісі, оқытудың нәтижесін бағамдаумен анықталады. Оған болашақ маманның жүйелі оқу-тәрбие үдерісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, студенттермен тығыз қарымқатынас орнатып, бір тұтас ғылыми-педагогикалық үдерісті зерделеуі және сабақтың нәтижесі жоғары болуы үшін қажетті жаңа технологияны таңдауы тиіс.

Әдебиеттер тізімі:

1. Можаева Г.В., Тубалова и. в. мультимедиа курсы қалай дайындау керек? (Оқытушыларға арналған әдістемелік құрал) / ред. в. п.Демкина. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2008, С. 7-11.
2. Смирнова Т.Л. Инновации в образовательном процессе подготовки экономистов // қазіргі білім: Ресейдің ақылды экономикасының инновациялық әлеуеті: 1-2 ақпан 2007 ж., Ресей, Томск. Томск: Томск мемлекеттік басқару жүйелері және радиоэлектроника университеті, 2007. С. 98-100.
3. Б.Я.Локшин, Н.Х.Розов, г.Сушко компьютерді қолдану арқылы студенттердің білімін бақылау // ғылыми зерттеулер мен оқу үдерісіндегі компьютерлік аспектілер. Москва. ММУ баспасы, 1996. С. 62-66
4. Башмаков А.И., Башмаков И.А. Әзірлеу компьютерлік оқулықтар және оқыту жүйелерін. М.: "Филинь" ақпараттық-баспа үйі, 2002. 616 Б.
5. Башмаков М.И., Поздняков С.Н., Резник Л.А. Ақпараттық оқыту ортасы. Спб.: Жарық, 1997.400 б.

Аннотация: статья посвящена образованию с первых лет независимости. В процессе обучения в соответствии с требованиями современной глобализации особое внимание уделяется всестороннему развитию личности студента, развитию его познавательной активности и формированию глобального сознания. Все мы знаем, что главная задача современных учителей - это ориентировать образование на результаты, то есть осваивать инновационные новые технологии. Внедрение инновационных подходов в образовательный процесс в соответствии с новыми потребностями общества требует неустанныго стремления и творчества учителя. Это связано с тем, что организация образовательного процесса в соответствии с государственными образовательными стандартами навязывает внедрение новых педагогических технологий, инновационных измерительных приборов для контроля знаний учащихся. Важно систематически осуществлять внутришкольную, районную, городскую, региональную, национальную методологическую поддержку и совместные действия, чтобы учителя не переходили к традиционным методам обучения после профессионального развития и участия в практике. Сегодня онлайн-сообщества, обмен опытом в различных формах, публикации, которые разделяют общие идеи, распространение опыта осуществляются систематически. Это, в свою очередь, является благоприятным фактором для профессиональной поддержки учителя, развития, профессионального развития.

Abstract: The article is devoted to education from the first years of independence. In the learning process in accordance with the requirements of modern globalization, special attention is paid to the comprehensive development of the student's personality, the development of his cognitive activity and the formation of global consciousness. We all know that the main task of modern teachers is to focus education on results, that is, to master innovative new technologies. The introduction of innovative approaches in the educational process in accordance with the new needs of society requires the tireless

aspiration and creativity of the teacher. This is due to the fact that the organization of the educational process in accordance with state educational standards imposes the introduction of new pedagogical technologies, innovative measuring instruments for monitoring students' knowledge. It is important to systematically carry out intra-school, district, city, regional, national methodological support and joint actions so that teachers do not switch to traditional teaching methods after professional development and participation in practice. Today, online communities, the exchange of experience in various forms, publications that share common ideas, the dissemination of experience are carried out systematically. This, in turn, is a favorable factor for the professional support of the teacher, development, professional development.